

Píseň: EZ209 - Ó, Slunce spravednosti + **modlitba;** **Čtení:** Ex 20, 1-2+14+Mt 5, 27-32

Milí přátelé,

na poslední biblické hodině jsme se věnovali šestému přikázání: Nebudeš zabíjet. Promýšleli jsme tuto problematiku z mnoha pohledů, zopakuji tedy jen stručně: Původní význam užitého hebrejského kořene r-c-ch znamená „nezákonné, řád společenství narušující usmrcení“. Čímž nemohl ve starověku vzniknout rozpor mezi tímto slovem a trestem smrti.

S postupujícím časem a liskou snahou porozumět Božímu slovu lépe jsme však dnes dospěli alespoň tak daleko, že i trest smrti naplňuje obsah této části Desatera. I trest smrti narušuje řád společenství. A to ani nemusí jít o případ justičního omylu.

Tak je zcela v pořádku, ba dokonce nutné, abychom i my dál a znovu domýšleli a dotahovali naše chápání Božího slova v Desateru. A aby naši potomci šli zase o kus dále než my.

Nebudeš cizoložit

V českých překladech nalezneme dnešní slovo Desatera obvykle ve tvaru „Nesesmílníš“. Doplňme nejprve, že jde opět o imperfektum: Nebudeš smílnit - nedokonavě! A dalším dechem dodejme další: Hebrejský kořen n-a-p znamená spíše „cizoložit“, dosl. „pohlavní styk s manželkou nebo snoubenkou jiného muže“. Cizoložství je tedy akt narušující právní akt smlouvy manželství (původně narušující osobní vlastnictví jiného muže).

Základním smyslem sedmého¹ slova Desatera je tedy ochrana manželství před jeho porušením ať osobní neukázněností (jak časté!), živelností (jak časté!) anebo magicko-kultickými praktikami (ne nutně promiskuitou, třeba jen osobním zapojením

¹ Avšak v římskokatolickém dělení jde o slovo šesté, latinsky sex. Odtud pravděpodobně pochází dnes zcela běžný a mezinárodní pojem „sex“ jakožto pohlavní styk. Trochu úsměvné, neboť „mít sex“ vlastně znamená „mít šest“, nebo, ještě legračněji, „mít šesté slovo Desatera“ - tedy cizoložit!

se do výročního obřadu plodnosti). Jde totiž o právní ochranu právní instituce manželského pohlavního styku. A že se do něj prostě nemá plést nikdo jiný.

Nešlo tedy o majetkové důvody - manželka byla majetkem svého manžela a cizoložstvím bylo toto vlastnictví porušeno (z obou stran (Lv 20, 10) - avšak muž byl v legálně silnější pozici (Dt 24, 1-5)).

Ve velké části starověkých kultů byl totiž pohlavní život zbožštěn - obřady plodnosti byly záležitostí jak výroční, tak i mnohem častější. Různé bakchanálie jsou jen upadlou formou těchto v mnoha ohledech vznešených obřadů. Ty měly přenášet plodnou sílu mezi dvěma (avšak klidně i více) lidmi na půdu a tak zajistit obživu, a tak přežití. Upadlost těchto kultů však nastoupila velice brzy (neznáme období bez těchto) a chrámová prostituce (mužská i ženská) v různých svatyních byla zcela běžnou praxí i v Jeruzalémě.

Pohlavní styk, ani jiné sexuální praktiky, však nikdy neměly žádnou magickou moc. To si jen člověk vsugeroval tuto představu, stejně jako ji vnutil kamenným soškám, kočkám či býkům. Pohlavní styk totiž nemá ani moc zplodit potomka - bez Boží pomoci to prostě není možné. Avšak tělesnost a živelnost přímo svádí k manipulaci - i kdyby jen kvůli hezkému prožitku. Tím více v již od počátku manipulujících obřadech. Až orgiastické obřady byly součástí kultu všech Israelských „sousedů“.

Nakonec trvají dodnes, např. v tzv. Církvi Satanově, kterou založil Anton LaVey v 60. letech minulého století. Ve stejné době vzniklo v USA také společenství Děti Boží, které věří, že skrze sex se spojujeme s Ježíšem. Což u nich platí také pro sex s nezletilými nebo příbuznými.

Proto se často o nevěrnosti Israelského lidu vůči Hospodinu mluví jako cizoložství. Neboť jím bylo. Oddanost Hospodinu je absolutní (Ex 20, 1-2 + Dt 6, 5) nebo žádná. Nelze se oženit/oddat Hospodinu, a občas si zaskočít za jiným bůžkem. Stejná tak má být oddanost manželská (zde přísněji než Ježíš: S výjimkou vdovství).

Přičemž oddanost manželská má odrážet oddanost Hospodinovu, nikoli Hospodinovi.

Sedmé slovo Desatera tedy staví hráz jak proti magickým obřadům (které se bez sexuality obešly jen zřídka), tak proti obyčejnému mimomanželskému sexu - neboť i ten je svého druhu manipulací, zradou a porušením smlouvy (slib věrnosti!). Zajímavé je, že ještě v Čechách 18. století bylo možné manželskou věrnost vymáhat soudně - ve smyslu trestání nevěry veřejným pranýřováním.

V Tóře pak nalezneme celou řadu dalších předpisů týkajících se sexuální stránky lidského života. V mnohém jsou zajímavé, ba pokročilejší než moderní, v některých jsou nám již takřka nepochopitelné. V obou případech doporučuji alespoň k pročtení např. v Ex 22, 15-19 (oběť Hospodinu ve spojení s pravidly pro sexuální obcování!), Lv 18 či Dt 22, 13nn.

Z toho také vyplývá, že sexuální akt není pro bibli něčím „posvátným“ ve smyslu „nabitým božskou energií“ či „svatostí“. Není tedy ani ničím démonickým. Je přirozenou součástí partnerského života. A je-li vyjádřením lásky, pak je nejen přirozenou součástí, ale také krásnou.

Je to až Augustin z Hippa, který způsobil křesťanství na dlouhá staletí a tisíciletí trable se sexem. Propojil totiž dědičný hřích z pohlavním stykem, a tak ho vlastně demonizoval. Protože bylo později toto chápání oficiálně přijato, byl další krok zcela logický a nasadě: Jediným ospravedlněním nedobrého aktu pohlavního styku je tedy plození dětí, k čemuž Hospodin opakovaně vyzývá (Gn 1, 22+28; Gn 9, 1 atd.). Až Druhý vatikánský koncil (1962-65) přiznal sexu v manželství také roli „posilování a prohlubování manželského svazku a společného života“. Do té doby byl sex „povolen“ jen v s úmyslem plození dětí.

A, mimochodem, dle právního řádu ČR je dodnes hlavním účelem manželství „založení rodiny, řádná výchova dětí a vzájemná podpora a pomoc“².

² Zákon č. 89/2012 Sb.

Jak paradoxní situace vůči židovství, v němž sexuální život partnerů nebyl nikdy takto omezován či diktován, ačkoli každé narozené dítě je potenciální Mesiáš!

Nebudeš smilnit

Někdy je toto slovo Desatera známo jako „Nebudeš smilnit“. Osobně mám tento pojem raději, neboť je širší než „nebudeš cizoložit“ a zároveň v sobě obsahuje i zábranu před porušením smlouvy.

Staročeské slovo „smilnit“ má řadu významu, zásadní pro nás jsou dnes dva: Jedním z nich je „ješutně“ tedy „nadarmo, marně, bezvýsledně“³. Druhým pak „mlsat“ - myšleno chtivě a nezřízeně.

V tomto poučeném chápání pak „Nebudeš smilnit“ zapovídá činit, co je ješitné, tedy co je nadarmo či marné. Čímž mimovztahový románek obvyklé bývá. Zároveň zapovídá „mlsání“, čímž opět takovéto aférky bývají - jen popuštěnou živelností, touhou a chutí jako na sladké.

Avšak nejde o záповěď všeho mlsání - nýbrž o mlsání chtivé a nezřízené. A platí stejně pro jídlo, hudbu, bohoslužebný život, i život sexuální. Vždyť jsou to oblasti jednoho lidského života! A nezřízené přežívání vede ke smrti. Nezřízené sexuální chování může snadno také. Obojí také k rozbití vztahů. A tak k marnosti, prázdnotě, nulovému pozitivnímu výsledku.

Toto chápání také ukazuje, že nekontrolované sexuální aktivity i uvnitř partnerského svazku vedou k jeho narušení. Manželství sex nijak „neposvěcuje“ (jak magické a pohanské vnímání!). Ba jej mohou až zlikvidovat. Stejně jako nekontrolované mlsání v oblasti jídla či kultury.

Ježíšovo domyšlení

V kázání na hoře, jak jej zachytil Matouš, domýšlel Ježíš toto slovo Desatera ještě dál: Není to až dokonany skutek cizoložství, co narušuje společenství a vztahy. Je to již „cizoložství

³ Jaromír Bělič aspol.: Malý staročeský slovník, 1978; str. 31. V onom staročeském slovu asi slyšíme známé „ješitně“.

uskutečněné v srdci“. Tomu asi dobře rozumíme: Muži či ženy, které se neustále otáčejí za všemi možnými kolemjdoucími, v duchu na ně neustále myslí atd., zraňují svého partnera/-ku. A tak narušují svůj partnerský svazek.

Ježíš samozřejmě nechtěl říct, že si nesmíme prohlédnout přitažlivého homo sapiens sapiens! Problém je v „cizoložení v srdci“. Dobře to doloží také doslovný překlad: „... kdo by pohlédl na ženu *toužebně*“. Vstřebat optickými vjemy estetickou krásu je jedna věc. Říct si, jaké by to s ním/s ní asi bylo je věc druhá. Věnovat se těmto představám i nadále pak ještě třetí. Ježíš hovoří o dvou posledních. Koneckonců jak dokládá ono „cizoložení v srdci“. Podívat se na hezkého a přitažlivého člověka, kterého si za pět minut již nebudu pamatovat, není pro Krista problémem. Proč by také?

Ježíšovo domyšlení je dobré a užitečné, avšak myslím, že české vyložení starozákonního slova Desatera slovem „nezřízeně mlsat“ je mnohem přísnější. Zároveň také ukazuje, že podstatou slova Desatera i Kristova je opět *svoboda*. Svoboda i od vlastních tužeb, chtění, přání, chutí. Svoboda od sebe samého. Řečeno filosoficky: Mohu chtít cokoli. Ale nemohu chtít svá chtění.

Křesťanství a sexualita

Pokud tedy chápeme, že podstatou a cílem i tohoto slova je svoboda má, partnerova i zcela cizích (protože jim prostě nepolezu do postele a do své si je nepustím), pak dovoluňte také několik zcela praktických otázek, jichž se dnešní slovo Desatera dotýká.

Nejprve legalismus: Cizoložení hovoří o „cizím loži“. Tedy že si někoho cizího pustím do lože svého (nebo mi tam vleze bez mého vědomí). Nebo lezu do lože někoho cizího. Tedy mimo postel je dovoleno vše. Ubohý pokus o legalismus způsobený tím, že „nejúskočnější ze všeho je lidské srdce“ (Jr 17, 9). Slovo Desatera platí v jakémkoli časoprostoru. Proto se v Božím království lidé nežení a nevdávají (Mt 22, 23-33), a tak tam nevzniká otázka

smilstva a podobné - neboť Boží království je prostorem a časem mimo prostor a čas.

Dovolené sexuální praktiky: S radostí a hledáním biblické svobody se přidávám k takovým kapacitám, jako jsou doc. Jindřich Halama či prof. Trojan, pedagogové vyučující etiku na ETF UK. Co a jak spolu partneři provádějí, do toho nikomu nic není. Pokud jsou zúčastnění plně informováni a jejich souhlas je svobodný (podstata Desatera!). Což nebývá někdy tak snadné, jak se zdá - skutečně danou praktikou odsouhlasil partner/-ka svobodně, nebo vlastně úplně ne? Proto je základem každého partnerství otevřený a uctivý rozhovor.

Předmanželský sex: I zde se s radostí přidávám k nejen výše uvedeným kapacitám. Postoj římskokatolického kanonického práva, že „sex až po svatbě“ je neobhajtelný. I já, když jsem se osobně ptal kněží i odborníků, jak to, že ve středu v deset dopoledne ještě nesmějí, ale v jedenáct už ano, nedostal jsem žádnou faktickou odpověď. To je pochopitelné, vždyť i katolická církev říká a učí, že svatbou se nemá ve vztahu partnerů nic změnit. Svatba je „jen“ veřejným vyjádřením, slavností, společným slibem něčeho, co už mezi těmi přece dávno je. Manželská láska se nerodí během onoho „ano“! Jakkoli manželství vzniká právě v tu chvíli.

Neboli: Sexuální aktivita je výrazem lásky dvou lidí. V ideálním případě. Je ovocem, zvnějšněním podstaty partnerského vztahu: Intimity, důvěry, odevzdání se a služby. Stejně jako křest je „jen“ zvnějšněním, veřejným prohlášením již dávno přítomné a živé víry. Proto je dobré na sex nijak nespěchat. Teprve když vnímám daný partnerský vztah jako takto hluboký, nechť je vyjádřen také sexuálně. I proto, že s tím ruku v ruce jde připravenost a vědomí případných komplikací: Nemoce, těhotenství, nesoulad atd.⁴

⁴ Argumenty světsko-praktické, které straší sexuálně přenosnými nemocemi nebo nechtěným těhotenstvím považuji za infantilní a absurdní, neboť znamenají, že pokud si vezmu kondom, nemusím zohledňovat nic dalšího.

Úplně prakticky pak: Když se mě mladí i starší lidé ptají, kde leží hranice začátku sexuální aktivity, pak odpovídám: Až budete připraveni a ochotni postarat se se vším všudy o potenciálního potomka. Což nás opět vrací k podstatě Desatera, jímž je svoboda - i těch, kterých se týká jen potenciálně. Sex se snadno stává prostředkem ukájení lidského sobectví. A je strašně špatně, když to pak odnese nevinné a nic netušící rostoucí miminko. Interrupce je však téma samo o sobě.

Antikoncepce: Bude posledním tématem, které v tomto výkladu otevřu. Bible samozřejmě otázku antikoncepce v moderním pojetí tohoto slova nezná. Je úsměvné, že nalezneme příběh Ónana (odtud, poněkud pomýleně, lékařský termín „onanovat“) v Gn 38, 7-10. Ónan praktikoval coitus interruptus (přerušovanou soulož) a byl usmrcen. Avšak není usmrcen pro tuto antikoncepční praktiku, nýbrž pro porušování levirátního práva Támar. Tedy pro porušování spravedlnosti určené Hospodinem. Tím Hospodinem, který vede k zodpovědnosti a tak svobodě všech. Plánované rodičovství tedy nemůže být v rozporu s Boží vůlí.

Závěr

Shrňme: Podstatou a cílem i tohoto slova je svoboda. Svoboda není nezřízená živelnost či mlsání. Takové jednání je vždy na úkor druhých, stejně hodnotných, svobodných a krásných lidí, jako jsem já! Svobodný není ten, kdo se sexem začíná brzy, ani ten, kdo s ním začíná pozdě. Nebo nikdy. To vše je irelevantní, neb se mívá s podstatou věci.

Podobně není svoboden ten, kdo se bojí či nechce oddat jednomu partnerovi/partnerce. Ačkoli v občanském průkazu má paradoxně právě toto slovo napsáno. Svobodný je ten, kdo dává stejně jako přijímá. I v intimně-tělesné oblasti. Kdo touží vyjádřit svou lásku také tělesným spojením a je zároveň připraven nést takové ovoce, které by zrovna v tu chvíli moc nemusel (např. nechtěné těhotenství či zdravotní komplikace).

Není svoboden ten, kdo leze do cizích postelí. Ani jiných cizích míst. Ani ten, kdo se do nich nechá zatáhnout. Tím méně je pak svoboden ten, kdo velmi hluboké a krásně vyjádření mezilidské lásky zneužívá a manipuluje v touze čehokoli jiného, než právě vyjádření lásky. A tak cizoloží, smilní - doslova i přeneseně.

Jako to často kárali již starozákonní proroci v rovině doslovné i přenesené.

Píseň: EZ625 - Jak příjemné, můj Pane + **Modlitba Páně**

Rozhovor

Příště: Ex 20, 1-2+15